

Kurbanın Târifi, Hükmü, Türleri, Vücûbu, Kurbanlık Olmaya Mâni Haller

Kurban; özel bir hayvanı, özel bir vakitte Allah CelaleCelalühu'ya yakın olmak kastıyla kesmektir.[1]

Kurban kesmek hicretin ikinci senesinde meşru kılınmıştır. Bu meşruiyet; Kitap, sünnet ve icma ile sabittir.

Allah Tealâ şöyle buyuruyor:

“Rabbin için namaz kıl ve kurban kes”[2]

“Kurbanlık develeri de size Allah'ın (Celale Celalühu) şearinden kıldık”.[3]

Hiz. Aişe validemiz, peygamber Efendimiz (sallâllahu aleyhi ve sellem)'in şöyle dediğini rivayet etmiştir: **“Adem oğlu kurban bayramı gününde kan akıtmaktan daha sevimli bir işle Allah Celale Celalühu'na yakınlaşabilmiş değildir. Kanını akıttığı hayvan kıyamet günü boynuzları, ayakları ve kolları ile gelecektir. Akan kan yere düşmeden önce Allah Celale Celalühu katında yüksek bir makama erişir. O bakımdan gönül hoşluğu ile kurbanlarınızı kesiniz.”[4]**

Ebu Hanife göre ve İmam-ı Muhammed ve İmam-ı Ebu Yusuf'tan bir rivayete göre kurban kesmek vaciptir. Çünkü Peygamber Efendimiz Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur.

“Her kim genişlik bulur da kurban kesmezse, namazgahımıza yaklaşma sın”

Hadis-i Şerifte ifade edilen bu tehdit, ancak vacibin terkedilmesi hakkında olur. Tahavi, Kurban kesmenin İmam-ı Azam'a göre vacip, diğer iki imama göre sünnet olduğunu söylemiştir.[5] Kurban, vacip ve nafil olmak üzere iki kısımdır.

Vacip Kurban

1. Adak kurbanı
2. Bir kimse “Allah Celale Celaluhu için bir koyun kurban etmek üzerime borç olsun” veya “şu koyunu Allah Celale Celaluhu için kurban edeceğim” veya “Şu işim olursa Allah için kurban keseceğim” şeklinde nezreden zengin veya fakirin kesmesinin vacip olduğu koyun.
3. Kurban bayramında zengin olan müslümanın kestiği kurban.
4. Fakir olan bir kimsenin kurban etmek üzere satın aldığı hayvan. Bu hayvanı kurban olarak kesmesi vaciptir. Fakir olan bu kişiye kurban kesmek vacip olmadığı halde, kurban etmek maksadıyla bir hayvanı satın alması kendine bu işi vacip kılması hükmündedir. Bu da örfde kurban kesmeyi adamaktır.

Nafil Kurban

Yolcunun kestiği kurban veya adakta bulunmayan fakirin kurban maksadı gütmeksizin kestiği hayvandır.

Kurbanın Vacip Olmasının Şartları

1. Müslüman olmak, kâfirin kurban kesmesi vacip değildir. Çünkü kurban kesmek bir ibadettir, kâfir ise ibadete ehil değildir.
2. Hür olmak, köleye vacip değildir.
3. Mukîm olmak, yani yolcu olmamak. Yolcu olan kişi zengin de olsa, kurban kesmesi vacip değildir. Fakat buna rağmen yolcunun seferdeyken kesmiş olduğu kurban ona yeterli olur. Kurban günlerinde mukim olacak olsa tekrar kurban kesmesi gerekmez.
4. Zengin olmak. Çünkü ibadet ancak onu yerine getirmeye gücü olana vacip olur.

Zenginliğin miktarı: Fıtır sadakası vacip olan miktardır. Yani zekâtta olduğu gibi hakikaten veya hükmen çoğalma şartı olmaksızın asıl ihtiyaçlar (mesken, elbise, kendisinin ve nafakalarını sağlamak üzerine vacip olan kimselerin ihtiyaç duydukları miktarlar)dan fazla 86 gr. Altın veya 86 gr. altın değerinde mala sahip olmak.

Kurban Kesme Zamanı

Kurban kesme günleri birinci gün (bayram günü)ile ondan sonraki iki gün olmak üzere üç gündür.

Kurban kesimi birinci gün; yani bayram günü bayram namazından sonra başlar, üçüncü gün güneş batımına kadar devam eder.

Birinci gün, kurban kesiminin en faziletli olduğu gündür. Geceleyin kurban kesmek mekruhtur.

Soru : Bir kimse, “hastam iyileşirse bir koyun kurban edeceğim” der ve hastası iyileşirse, koyunu kurban bayramında kesmesi gerekli midir?

Cevap :Bu sözü sarfeden kişi adakta bulunmuştur. Artık hastası iyileşirse adağını yerine getirmesi (bir koyun kesmesi) vaciptir.

“Bir koyun kurban edeceğim” sözündeki “Kurban” kelimesi, kurbanın tarifinde de ifade ettiğimiz gibi, kurban bayramı günlerinde kesilen hayvan için kullanılan bir kelimedir. Buna binaen bu koyunun kurban bayramı günlerinde kesilmesi gerekir. Ancak ülkemizde, müslümanların örfünde gerek kurban bayramı günlerinde, gerekse başka günlerde Allah Celale Celalühu için kesilen bütün hayvanlara “kurban” denilmektedir. Bu itibarla; bu şekilde adakta bulunan Müslüman kardeşimizin hastası iyileştiğinde kurban bayramının gelmesini beklemeden bir koyun keserek vazifesini yerine getirebilir.

Soru : Bayramın birinci ve ikinci günü zengin olduğu halde kurban kesmeyip, üçüncü günü fakir düşse ve bu fakirliği güneşin batımına kadar devam etse, kurban kesmesi gerekir mi?

Cevap : Fakir ve zengin için kurban bayramının sonu itibara alınır. Buna binaen üçüncü gün fakir olanın kurban kesmesi vacip olmaz.

Soru : Birinci ve ikinci gün fakir olduğu halde kurban kesen bir kimse üçüncü gün zengin olursa, yeniden bir kurban kesmesi gerekir mi?

Cevap :Muhitu’l-Burhânide: Bir fakir kurban kestikten sonra, bayramın üçüncü gününde zengin olsa, muhtar görüşe göre kurbanı iade etmelidir. Yani yeniden kurban kesmesi gerekir denilmiştir. Bu mütekaddimin alimlerin görüşüdür. Ancak müteahhir Alimlerin bir çoğu “yeniden kurban kesmesi gerekmez” demişlerdir. Bizde bunu alırız.[\[6\]](#)Merhum İbn Abidin, reddu’l-Muhtar’da, Şeyh Mu-hammed bin Süleyman, Mecmaul Enhur’da ve daha niceleribunu aynen nakletmişler ve kabul edilenin “iadenin vacip olmayacağı” görüşü olduğunu söylemişlerdir.

Soru : Kurban edilecek hayvan kaç yaşında olmalıdır?

Cevap :Devenin beş yaşını bitirip altı yaşına girmiş olanı, inek ve camızın iki yaşını bitirip üç yaşına girmiş olanı, koyun ve keçinin bir yaşını bitirip iki yaşına girmiş olanı kurban edilir.

Koyun altı ayı bitirip yedinci aya girmiş olur da, bir yaşını bitirip iki yaşına giren koyundan ayırt edilemeyecek cüssede olursa o da kurban edilebilir.

Soru: Kurban edilecek bir hayvanda bulunmaması gereken nitelikler nelerdir? Diğer bir ifade ile hangi nitelikler bir hayvanın kurban olmasını engeller?

Cevap:

1. İki gözünün kör olması.
2. Bir gözünün kör olması.
3. Kemiklerindeki iliklerin kurumuş olması.
4. Kurban edileceği yere yürüyemeyecek derecede total olması.
5. Yaratılıştan kulaksız olması.
6. Memelerinin uçları kesilmiş veya kurumuş olması.
7. Burnu kesilmiş olması.
8. Kulağının, kuyruk veya kıcının çoğunun kesilmiş olması.
9. Bir gözünün nurunun(ferinin) çoğunun sönmüş olması.

10. Pislikten başka şey yemeyen hayvan olması.

Bu niteliklerden biri kendisinde bulunan hayvan kurban edilemez.

Yaratılıştan boynuzu olmayan veya olupda birazı kırılan hayvanın kurban edilmesi caizdir.

Soru : Bir kimsenin sağlam olarak aldığı hayvan kurban günleri gelmeden önce, kurban edilmesini engelleyen niteliklerden biriyle kusurlansa, mesela; bir gözü kör olsa ne yapılmalıdır?

Cevap :Bu hayvanı kurban edecek kişi zengin ise yerine yeni bir kurbanlık hayvan alır. Fakir ise kusurlanan bu hayvanı kesmesi yeterlidir. Yerine yenisini alması gerekmez. Aynı şekilde fakire kurban kesmek vacip olmadığından dolayı satın aldığı kusurlu kurbanı kesmesi yeterli olur.Fakat zengin için böyle değildir.

Soru : Kurbanlık bir hayvan kaç kişi adına kurban edilebilir?

Cevap :Koyun ve keçi ancak bir kişi için kurban edilebilir. Deve ve sığır ise yedi kişi için kurban edilebilir. Deve ve sığırın bir, iki, üç, dört, beş ve altı kişi için kurban edileceği aşikârdır.

Soru :Bir sığırdı ortak olan kişilerden biri, üzerine vacip olan kurbanı, diğeri adak kurbanına, öteki akika kurbanına, şeklinde değişik ibadet niyetleriyle niyet etseler, bu kurban geçerli olur mu?

Cevap :Niyetlerin ciheti farklı olsa da hepsinde ibadet niyeti olduğundan caizdir. Ancak ortaklardan birinin niyeti sadece et elde etmek olursa, hiç birinin kurbanı olmaz.

Soru : Kurban edilmek üzere alınan bir hayvan, sahibinin izni olmadan bir kişi tarafından kesilse durum nedir?

Cevap :Bu hayvan, sahibi adına kurban olarak kesilmiş olur.

Soru :Bir hayvanı, kilosu mesela 10 TL olmak üzere tartarak satın alan bir kimsenin bu hayvanı kurban olarak kesmesi caiz midir?

Cevap: Öncelikle bilinmelidir ki bir akitten önce, tartılır, ölçülür ve ne tür işlem yapılırsa yapılsın “aldım ve sattım” lafızlarının söyleneyeceği son ana itibar edilir. Bu yüzden 3 ay vadeyle alırsan 100 lira 5 ay vadeyle alırsan 170 lira olur dedikten sonra, bu şıkların birinde karar kılınsa ve akit tek şık üzerinden sonuçlandırılırsa bu caiz olur.

Buna göre kurban olarak satın alınacak olan hayvanın canlı olarak kilosu söz gelimi 10 lira denmiş olsun. Şimdi hayvanımızı tartmış olalım. Söz gelimi o da 50 kilo olsun. 50 ile 10’u çarpıp 500 lira eder diyerek fiyatı ve hayvanı belirledikten sonra “aldım-sattım” denilip akit tamamlanırsa bu işlemde herhangi bir sakınca söz konusu olmaz.

Fakat böyle bir alış verişte şuna dikkat edilmelidir. Söz gelimi “şu hayvanı tart, kilosu 10 liradan, kaç kilo gelirse satın aldım” şeklinde bir icab yapılır, satıcı da kabul ettim der ve daha sonra hayvanı tartar, kilosuyla çarpar ve alışverişi tamamlarlarsa bu caiz olmaz.

Dikkat:Bunun için bu tür alış verişlerde dikkat edilmesi gereken “aldım-sattım” veya “hayırlı olsun” emsali akdi tamamlayan sözleri tartma ve hesaplama işlemlerinden sonraya bırakmak lazımdır. Ve’s-Selam

Hüsamettin VANLIOĞLU

[1](İbn-i Abidin Reddû’l Muhtar Cilt 6 sh. 312)

[2](Kevser suresi/2)

[3](Hacc suresi/36)

[4](Tirmzî / İbn-i Mace)

[5]Muhtasarı ihtilâfi’l-Ulemâ

[6]El-Muhitu’l-Burhânî 8/418